

ORADEA-MARE (N.-VÁRAD)

13 februarie st. v.

25 februarie st. n.

Ese in fiecare duminică

Redacțiunea:

Strada principală 375 a.

Nr. 7.

ANUL XXX.

1894.

Prețul pe un an 10 fl.

Pe 1/2 de an 5 fl.

Pe 1/4 de an 2 fl. 70 cr.

Pentru România pe an 25 lei.

Din tinerețea lui Aleksandri.

(Fragment.)

Tinerețea e frumoasă și fericită totdeauna. Ea inșe e și mai frumoasă și mai fericită atunci, când se găsește la începutul unei epoce reînviitoare, când totă alcătuirea veche e condamnată, și fiecare om aruncă o lovitură de casma, să sfârșescă ruina ei mai curând, pentru a începe din temelie un edificiu nou, o rânduélă scósă din idealul mare și generos al momentului. Aleksandri a avut și fericirea acesta. El reîntră în țeră tocmai în momentul în care resăriau dorii marei epoci dela 1840, când, cum vedurăm, un suflu de independență și de libertate străbătea tóte inimele tinere. Póte nici odată în istoria noastră, n'a strălucit dinaintea inchipuirii unei generații un țel mai măreț și mai ademinător. În sufletul tuturor nu eră altă cugetare decât o patrie liberă, unită și mândră de copiii ei. Când cetim astăzi incercările literare ale timpului, ne vine de multe ori să zimbim de lirismul și esaltația lor; cu tóte acestea numai o astfel de atmosferă ardătoare a putut îmbărbătă și duce la așa de multe și fericite róde. Ei sânt aceia care au pus fundamentele întregului nostru spirit național, în politică, în literatură, în arte, și această în cursul numai a 30—40 de ani.

Aleksandri intră în țeră, la Iași, în decembre 1839, adică după 8 luni de sóre de Italia. Mare bucurie pe el și pe părinții, surorile și fratele lui de a se revedea după cinci ani de despărțire. Acestă mulțumire inșe eră numai intru cât priviá revederea familiei, în colo, Iași,

ómenii, casele, stradele, viața Moldovenilor în haine și deprinderi orientale, i se păreau tinerului om-purtat ca niște ridicule caricaturi, ca ceva neomenesc. Acestă senzație, față cu părerea de reu despre Paris o va și ficsă Aleksandri mai târđu în cunoscutele cuplete:

O, Paris, dulce oraș de viață . . .

Decă un tiner a avut parte

Să stea în tine măcar doi ani,

Moldova îi pare pustietate

Și Moldovenii urangutani . .

DR. TEODOR BILROTH.

În adevăr, Iași după strălucitul Paris, după monumentală Florență, părea cu adevărat un oraș oriental, alcătuit, cum dice poetul, din «o mulțime de hardughii vechi, nalte, strîmbe, mucedu, cu păreții afumați și crepați, cu ferestrele mici și chióre, cu streșinele putrede și ascuțite, cu scările întunecate, cu ogrădile pline de burueni selbatice și cu ziduri gróse prin pregiur. Locuințele păreau cuiburi de bufne, locuinți de stafii ce te infiorează și unde ți se pare că veđi zăcend câte un matuf gârbov cu ghigilie pu frunte, cu metanii în mână, care horcăeșce, ocărind necontenit câteva țigance sdrențeróse ce stau dinaintea

lui». Apoi pe strade «evrei sdrențeróși» umblând tótă ziua prin noroiul proverbial al timpului, ori speculând în cărciume séu în locașuri murdare patimele omenesçi, — «grecii unși de undelemn» în fundul băcâniilor, cu roșcove, măslime, piper și altele, — «figura négră a țiganului ferar strălucind la para focului» mai dincolo, »cafenéua plină de fesuri mari și de fustanale», între «o spițerie nemțescă» și «o tutungerie armenescă», în fața unei cofetării italiene» a »unei modiste franceze» și a «unui ciasornicar svitëran».

Acastă priveleşte, la amintirea celor ce lăsase Alecsandri în urmă, eră neapărat întristătoare.

La rândul lor, în judecata Ieşenilor, a giubelelor, a antereilor şi işlicelor, tinerii ca Alecsandri, ce se întorceau în haine nemţeşti, şi cu plete mari pe umere, cu cravate şi veste roşii, aveau aerul unor insultători ai moravurilor strămoşeşti, unor ómeni făr-de-lege, din care pricină li se şi dăduse fel de fel de porecle, de bonjurişti, duelgii şi franţuziţi.

Acestea tóte şi altele multe cereau o prefacere, şi tinerii se puseră pe lucru.

La început Alecsandri fu numit, după dorinţa tatălui său, şef de mesă la casa pensiilor din Iaşi, unde stătú cinci ani de zile. Câtva timp după numirea lui, începú adevărata sa chemare prin publicarea de bucăţi literare în «Dacia Literară» a lui Cogălniceanu.

În 1842 móre mama poetului, mama lui care îl iubise atâta şi care, când venia câte un evreu să se plângă de pietrele cu care-l improşcase copilul ei, ea «il dojenia ştergându-i încet fruntea de sudóre». Mórtea ei, fu pentru Alecsandri o lovitură adânc dureróşă şi în acelaş timp, cum s'a şis despre alţii, «cea dintei mahnire pe care poetul o plânse fără ea». El se retrase pentru mai mult timp la ţeră, unde găsi o singură şi adevărată alinare suferinţei lui în duioşia doinelor şi cântecilor populare pe care le descoperi ca o revelaţie minunată în inima românului sâten.

Munţii, câmpul, natura, singurătatea în sinul căreia se retrage acum şi va trăi tótă vieţa, erau pentru Alecsandri, cum e pentru ori-ce om de gândire, locul de unde se póte privi de-asupra lumii, c'o privire senină şi cugetă asupra vieţii şi universului.

În aceste excursiuni prin munţi, prin vârful Cehlăului, care durară mai mulţi ani, repetându-se în tóte verile şi făcute mai des împreună cu Alecu Ruso, un alt amic entusiast şi inteligent al lui Alecsandri, el găsi comori de poezie populară şi «se amorează de ea, cum şice poetul, ca de o copilă din Carpaţi, tineră, mândră, nevinovată şi aşă de frumoasă...» Cehlăul e, cum se şice, crescetul Carpaţilor moldoveneşti. Te sui pe el pe cărării încântătoare pornind pe la Hangu, proprietăţi altă dată a Cantacuzineştilor, şi odată sus ţi se desface privirei ca o panoramă deschisă tótă valea Bistriţei. Ací întelni el balada lui «Mihu Copilul» séu «Miut Cobiul»¹ balada «Dolcei» şi balada «Mioriţei» a cărei aflare e aşă de mişcătoare. Aceste balade, şice Alecsandri, «le am cules din gura unui baci, anume Udrea, dela stâna de pe muntele Cehlău. Acel păstor sună din buciom cu o putere estra-ordinară, încât munţii se resunau în mare depărtare. El cântă şi din fluer mai multe cântece ciobăneşti, iar mai cu sémă doina, cu o espresie de duioşare ce aducea lacrimi în ochii celor care îl ascultau». Eră în 1842 «într'o frumoasă séră de veră, cântându-me la stâna din Cehlău, unde auşisem resunând buciumul lui Udrea, am asistat la unul din cele mai sublime spectacole ale naturei, luminat de rađele asfinţitului sórelui; iar după ce nóptea presără cerul cu stele, me aşedai cu Udrea şi cu alţi păstori impregiurul unui foc şi petrecui până în şori cu cântecele dela munte». «Atuncea, şicea poetul, ori-ce comórá aş fi găsit, nu m'ar fi bucurat atât de mult».

Imaginaţia lui aurită, astfel de rađele Carpaţilor, începú să mişce, să făurescă ea ênsăşi frumuseţi şi stihuri. Dar n'avea unde să publice aceste prime încer-

cări. Atunci fundéză împreună cu Cogălnicenu şi Ión Ghica, fóia intitulată «Propăşirea», cuvânt ce părú revoluţionar consulului rus, care cerú guvernului mijlocirea sa pentru a-l schimbá séu scóte din capul revistei. Acésta se şi întemplă şi fóia apărú fără titlu. În ea scrise Bălcescu lucrarea sa asupra «Armatei române», Alecsandri un numer de poesii şi «Istoria unui galben», Ghica articole şciintifice. Puţin inse după apariţia ei ciuntită guvernul o interdise cu totul.

Cogălniceanu fu esilat la monăstirea Secul, pentru că a cutezat, sub domnia lui Mihai Sturdza, să apere, ca avocat, primăria Botoşanilor în contra unor călugări. Costache Negruzzi fu esilat pe malul Prutului, pentru că avea idei liberale ca deputat, Alecsandri el ênsuş eră să fie esilat, şi decă n'a fost, se crede că numai în consideraţia tatălui său, care se bucurá de o opinie favorabilă Tot atunci, Alecu Ruso, mult iubitorul de poezie populară şi colaborator şi el la «Propăşirea», a fost pus într'o căruţa de poştă şi dus pe un ger aspru la schitul Loveja, în munţii despre Vrancea, pentru cuvântul că şisese într'o farsă a sa:

Dela Iaşi la Dorohoi
Ţera-i plină de ciocii.

Între acestea Alecsandri intrá cât putea mai mult în sinuosităţile şi intimităţile limbei române, pe care póte ş-o instrăinase în parte în străinătate, culesse un bogat mánunchiu de poesii populare, şi începú el ênsuş a rimá unele bucăţi în limba simplă dela ţeră. Când apărură în reviste aceste poesii cu datine, cuvinte şi obiceiuri săteşti, în 1843 şi 1844, stêrniră mirarea, decepţia în lumea salónelor boereşti, cari nici nu mai auşiseră de aşă ceva, şi nici nu înţelegeau cum un poet se póte coborí atât de jos pentru a-ş căută inspiraţiile. Unele din cucónele mai indulgente gâsiau în ele, ce e dreptul, o notă poetică, o sinceră emoţie, dar adăogau imediat: «ce păcat că sânt atât de ţerăneşti!» O singură fiinţă printre ele, simţitoare şi frumoasă, care avea să pórté poetului un sentiment demn de a fi cunoscut, se mişcă la citirea lor până la lacrimi. Ea scrise lui Alecsandri, plină de entusiasim, felicitându-l ferbinte şi incurajându-l să urmeze pe drumul ce apucase. Eră Elena N., despre care astăđi credem de bine a puté vorbí mai în voie decât mai înainte. Ar fi nedrept ca o discretă inclinaţie de inimă a ei pentru poet să ne împiedice, cum ne-a împiedicat până acum, de a cunoşce calităţile acestei femei, mult mai mare la suflet şi mai pasionată de frumos şi de acte patriotice decât ni se arată în şóptele misterioşe şi repeđi remase asupra ei. Erău în inima-i resorturi mari, şi strălucirea de afectie ce sclipeşce pentru Alecsandri, eră focul ce ardea în dragostea poeziei, focul ce ardea, ca în tot sângele familiei ei, în iubirea ei de poporul român. Poezia lui Alecsandri eră semnalul primei revoluţii sociale: românul de jos se ridicá prin graiul lui simplu şi armonios în spre păturile mai de sus, clasele de mai sus descindeau spre popor, iar Elena N. a fost cea de întei femee română care a înţeles şi favorisat acest început de fusiune minunată. Prin graţiile şi prin spiritul ei, a şciut, cum nici una din damele societăţii nóstre de atunci, să apropie cât mai mult cu putinţă aceste doue extreme sociale, ţerănul şi boierul, cari se ignoréză cu desevêrsire. «Elena N., şicea Ioan Ghica în cartea sa «Scrisori», ne susţinea în societate».

Ei datorim cele mai suave versuri de tinerete ale lui Alecsandri. Amintirea despre dênşa ne va fi ca o

¹ Veđi Culegerea de poesii populare de G. Dem. Teodorescu.

undă recoritore in timpurile noastre de prosă, de dragoste de convenții și de tarabă. Tinerul ce n'are încă ce dorește, femeia visătoare ce se uită ca o soră Ana, dór va vedé venind omul ce inima ei viséză, toți își vor ingână speranțele séu melancolia lor cu sentimentele unor astfel de femei ce au nemurit emoțiile poezilor și care ne dau atâtea lumini asupra filosofiei inimii omenești.

Elena N. erá atunci tineră încă, despărțită de un bărbat, ce nu știuse să-i inspire iubire. In lume, ea erá dama afabilă și plină de spirit. Când intrá in serate, insoțită de sora sa, C., gătite amândoué și impodobite in rochii de bal, erá impregiurul lor un murmur obștesc de admirație: una brună, delicată, cu surisul dulce, alta blondă, cu figura deschisă, burboniană și plină de mândrie. Un portret fotografic in vâpșele, făcut in Iași, cam pe la 1844, represintă pe Elena N. un cap frumos, in toată puterea cuvântului, purtând după moda timpului zuluși scurți, cu doué cărări in loc de una, adică așa numita peptenătură *en coeur*. Părul negru, mătășos cu reflexuri albastre, ochii superbi, mângăioși, și negri ca și sprâncenele. Nasul și gura potrivite. Elena ține o haină ușoră, un fel de algeriană invrăstată, strânsă la stn, de o mână încântătoare și c'o mișcare grațiosă. Privirea ei e limpede și te urmărește blând. Un alt portret, mărime naturală, lucrat ceva mai târziu de pictorul Rosental, și care se află astăzi la Chergani, la Ioan Ghica, o represintă sub o rață mai tristă.

Alecsandri o cunoscú in casa fratelui ei, care erá un fel de frate de cruce cu poetul. Câtva timp mai târziu stătură împreună la moșia familiei la Blandi, unde petreceau timpul in convorbiri plăcute, in poezie și musică. Dênsa își esaltă sufletul in admirația poezilor ce Alecsandri improvisá, dênsul in admirația celei ce i le inspirá și le înțelegea atâta. Eșiau, in zilele de veră pe cai, se plimbau indelung lăsând frêele pe cômă, și dându-se la unele din acele reverii din care sufletele tinere și simțitoare n'ar mai voi să iésă nici odată. Ací poetul a intocmit o sumă de poezii din care reiese că, in momentele in care le făcea, el simția crescând in inima lui, umplându-l ore-cum, toată fericirea ce pôte să conțină o inimă la 20 de ani.

Iacă ce scriea, spre pildă, in ziua de 8 martie 1845:

Intinde cu mândrie aripele-ți ușore,
O, sufletul meu vesel, o suflet fericit !
Inalță-te in ceruri și sbori cântând la sóre,
Căci sórele iubirei in cer a resărit,
In cale-mi s'a oprit.

Veniți năluciri scumpe, dorinți, visuri mărețe,
Ca păseri călătore la cuibul inflorit,
Veniți de 'ngânați vesel a mele tinerețe,
Căci stéua fericirii in ochii-mi a lucit,
Iubesc și sânt iubit!

Și câteva zile mai târziu:

Veđi tu vulturul falnic, o scumpa mea iubită,
Cum saltă, se ridică și sboră cătră nori ?
Așa sufletu-mi vesel in fața ta slăvită
Se 'nalță cătră ceruri plutind in dulci flori.

Dar binele și fericirea deplină sânt flori ce nu cresc pe pământul nostru. In 1846, Elena N se simți

slabă, și medicii o sfătuiră să petrecă câtva timp in țerile calde. In luna lui maiu, din acelaș an, ea plecá in spre Italia, unde își propusese să petrecă mai multă vreme. La plecarea ei, Alecsandri o acoperi de atenții.

Te duci, iubită, scumpă, in țermuri depărtate . . .

Puțin și poetul simți un gol prin lipsa acestei femei inteligentă, așa că in iunie, o lună după despărțire, plecá și dênsul in Italia. El inse luá drumul Mării Negre, voinđ să vedă Brusa, Constantinopoli, Atena și a coborí la Venetia. In iulie când ajunse in Brusa făcú poezia «Dulce ânger». La Constantinopol cântá de fericire:

Gândul meu la tine sboră . . .

La Triest cântá «Așteptarea»,

Pe malul mării de spumă-albită . . .

In sfârșit ajunge la Venetia, unde pe lângă multumirea de a intêlni pe Elena N., are și plăcerea de a revedé pământul Italiei, ale cărui rađe de sóre desgărdinase isvorul talentului lui făcându-l să scrie pentru intêia óră, cum vedurám, nuvela «Buchetiera de Florența». Ací privind din gondolă, séu din balconul Palatului Benzonus, lagunele și luna, înalțându-se udá din mare și dând apei aspectul unui lac de aur și iubitei de lângă el aspectul unei fințe divine, poetul dice Venetiei «să-și ridice vëlul ei cernit, căci el e fericit»:

Ridică vëlul negru, ce-acopere-a ta față,
Venețio cernită, Venețio mărêță,
Și c'o zimbire dulce fii martur fericit
L'a noastră veselie ș-amor nemărginit . . .
Căci, spune-mi, tu, vedut-ai in gondolă vr'odată
Ființă mai frumoșă, mai dulce desmierdată,
Un ânger de iubire cu suflet mai ceresc,
Decât minunea scumpă pe care o iubesc? . . .

(Finea va urmá.)

N. PETRAȘCU.

Visurile.

Grezitá astăzi din visări
De fericiri și desmerdări,
Ce legănau sufletul meu,
Îmi paré reu, îmi paré reu.

Visam un vis senin și blând,
In inimă și 'n al meu gând,
Și mult me desfêță cel vis,
Ce m'a cuprins, ce m'a cuprins.

Și 'n vis așa de cald erá,
Și bine și cât îmi plăcea ;
Dar astăzi, decá m'am trezit,
Cât m'am rëcit, cât m'am rëcit.

Șciu că 'n pustiu me mai gândesc
Și e 'nsedar să-l mai doresc
Și e 'nsedar ori ce oftat,
Dêc' a sburat, dêc' a sburat.

Căci visurile decá sbor,
Se 'nalță sus in lumea lor,
Unde-s stelute și senin,
Și nu mai vin și nu mai vin.

ELENA

Măriuca.

(Urmare.)

Gar in sufletu ei, puțin îi păsă de învățatura lui Vlad! Trecuse vremea bacalaureatului și 'n iunie și in septembrie, și nici că se îndură să-și lase ibovnicu.

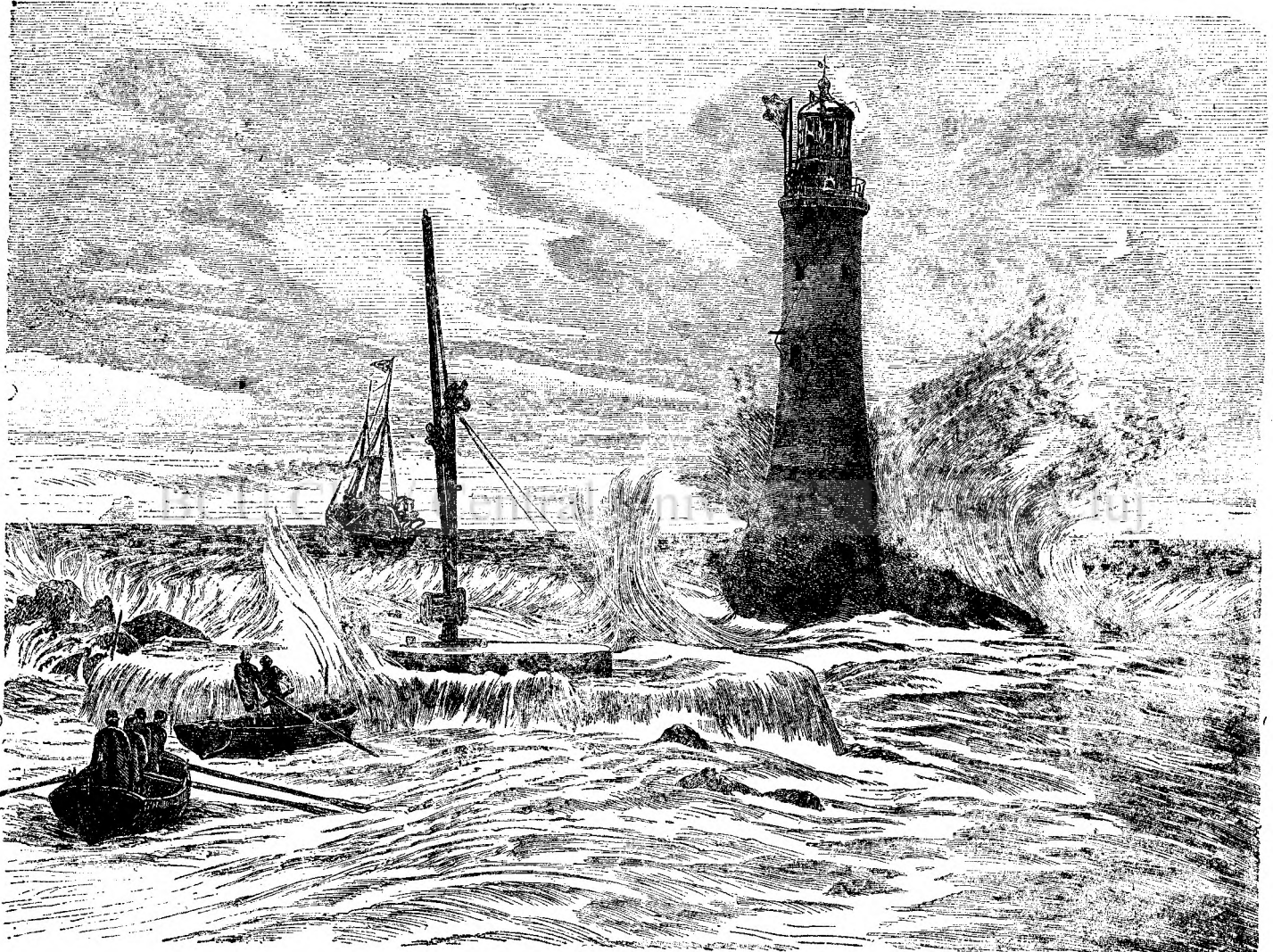
In Iași decă se 'ntórseră după cules, făcù ce făcù cucóna Frăsinița și găsi o slujbă lui Vlad la Creditu cela, că de altfel avea trecere pe la cei mari, muerea.

prindea slujba și cucóna Frăsinița, cucóna Frăsinița și slujba.

Și iacă, măre, așa mersese lucru cu bietu Vlad, până ce se făcù înțelegerea cea între Moș-Trohin, popa Mateiu și dascálu Lisandru.

IV.

Cucóna Frăsinița, cu flóre la ureche, numa' in capot, veselă nevoe mare, sta la o feréstră care da in ogradă. Cosea lui Vlăduleț cu përu creț o cămeșă cu brodărie și cântă, ca o păsëruică pe-o cracă, într'un crâng.

FURTUNĂ PE MARE

Și-i găsi slujbă, numa' ca să-l mai ție pe loc cu învățatura și așa să pótă să-l aibă tot sub mâna ei părintescă.

Vlad nu mai vedea amú decăt cu ochii ei, și se învățase a grái cu cugetu ei.

Pe urmă, lucru ciudat, mai să-i đici minune: cucóna Frăsinița par' că nu mai erá cea dinainte.

Intinerise; prinsese față; de unde erá nemâncată și nebëută par că, amú mai pusese carne pe dënșă, și ... mai, mai să-i đici frumósă amú.

Lui Vlad i se părea strașnic de mândră; — iar la Măriuca nu se mai gândiá o clipă: tótă vremea-i o

Iacă atunci pe pörtă un rumán bərbos, nant, cam adus de umeri. Vedi-că stăteau călare pe ei și a'leci și mai bine de ani. Erá dascálu Lisandru.

Cum se uită la dënsu cucóna Frăsinița, par' c'o infiorá și-l întrebă cam rëstit:

— Da ce vrei, omule?

Dascálu Lisandru își luá pălăria.

— Apoi, cucónă, caut pe Vlad a lui Moș-Trohin care învăță carte aici in Iași ... Și par' c'aici îi numëru de casă la care lăcuesce Vlad ...

Cucóna Frăsinița se cam infiorá iar ... Pentru ce

adecă-l căută omu ista tocma din sat de-acolo? Nu-i miroși ei a bine și prinse a descose pe dascăl.

— Da cine ești dumneata?

— Eu sînt învățătoru școlii din satu acela și fiind că tot eră să trec prin Iași, m'o rugat Moș-Trohiu să viu pe la Vlad să-i aduc scrisore...

— Al aduci cu dta o scrisore? Apoi fă bine și mi-o dă mie, că domnu Bistricioreanu nu-i acasă...

— Cine, cucónă?

— Domnu Vlad Bistricioreanu.

— Iaca brel nu se putu stăpâni dascălu să nu se mire. Da pesemne s'o cuconășit reu ficioru lui Moș-Trohin!

— Domnu Vlad e om mare pe-aici pe la noi, așa să șcii dumneata, moș-dascăle... Da fiind c'ai venit, ia poftim in casă...

Cucóna Frăsinița eși, îl poști pe dascăl in oada cea mare și-l rugă să ședă.

Tare-i cerea inima să pue mîna pe scrisorea cea. Nuș' de ce, îi intrase in suflet o frică tainică.

— Bre, da in frumósă oada șade ficioru lui Moș-Trohin... S'o boerit reu, cucónă... grăi dascălu. Da matale cine ești, fie-mi cu iertăciune?

— Eu, dascăle sînt cucóna de gazdă... Domnu Bistricioreanu șede la mine de multă vreme...

Dascălului incepu a-i trece prin minte alte celea. Nu prea i se arată a lucru curat la mijloc.. Măre, câtă carte să nvețe un om, tot nu uită pe ai lui așa de tare, cum îi uitase Vlad, până nu-s papuci muie-rești in cale...

Del vechuse și dascălu multe in cele tinerețe ale li

Cucóna iasta i s'arată o mehenche și jumătate, după ochi și după glasu acela miolăit... Nul lucru curat nu eră la mijloc. Și când te-apucă 'n ghiare jupinene de soiu ca cucóna ésta, apoi te farmecă reu și cu greu scapi de dênsele.

Aistea le gândi dascălu Lisandru intr'o clipă, in care cucóna Frăsinița đisese unei slugi să-i aducă lui dulceți.

— Mare cinste îmi face, muerea. Asta-i ca să me descose... Culce-se pe cea ureche...

— Și așa, dascăle, — da me rog matale, cum te chémă? — incepu cucóna, șcii dulcég de tot, cum îi oțetu făcut cu miere.

— Apoi, cu iertăciune, Lisandru, chip, me chémă.

— Care va să đică, dascăle Lisandre, vii cu răvaș dela vr'o ibovnică de pe-acolo? N'o fi dela Măriuca? ... grăi cam cu batjocură adecă.

— Care Măriucă, cucónă? se făcu dascălu a nu pricepe, și bănuiéla lui prinse rădęcini... Nu-i nici o Măriucă pe-acolo care să fi fost ibovnica lui Vlad. Cucónașii găsesc ei ibovnice, pe la têrg destule, că la têrg îi lumea a dracului...

CEL MAI MIC.

Cucóna Frăsinița îi aruncă o păreche de ochi cru ciși... fără să respundă...

— Aduc lui Vlad scrisore dela bietu tată-su care dorește după el; iacă dela cine aduc scrisorea.

— Bine dascăle; o să-i pară bine dlui Bistricioreanu. Da fiind că nu șciu când vine acasă, că n'are cias anume, lasă-mi scrisorea mie, să i-o pun pe mész, in oada in care dórme, și o cetf-o el atunci.

— Nu cucónă, fie-mi cu iertăciune. Am poruncă să i-o dau in mână.

Cucóna Frăsinița prinse-a incrunță din sprincene și-a se mânia.

— Ce? óre ții frică dascăle să n'o citéscă om străin?

— Ba nu, cucónă, da tare-aș vra să-l vęd, că-i multă vreme de când n'am dat ochi cu dênso și del póte că-mi dá și el mie răvaș la mână pentru tat'su.

Nu eră chip să descose pe blestematu de dascăl; și frica o cuprindea mai cu putere.

— Vedf-că nu șciu când o să vie... raspunse cucóna.

— Me rog, da tot îi fi șciind matale, unde se duce el de invetă...

— Apoi nu șcii că-i serbătóre adi, și nu-i școlă?

— Bre, a dracului muere!... gândi dascălu, vra să nu-l vęd, vra să mi-l ascundă. Atunci oi mai venf cucónă, grăi dascălu tare. Matale îi spune multă sănătate.

— Bine, bine... las' că-i spuiu, nu-ți fie frică.

— D'apoi de m'aş lăsa pe grigea ta! — gândi dascălu, — şi porni.

In ogradă vędü pe slujnică cum intindea, tocmai lângă pörtă, nişte albituri spēlate.

İi tună prin cap una şi bună dascălului. Décă ajunse in dreptu fetei, İi dădū bună điuva, şi pe urmă oprİ şi se lovİ repede peste pălărie:

— Nal c'am uitat unde mi-o spus cucóna să găsesc pe domnu Vlad...

— La Credit, creştine... acolo are slujbă cuconăşu nostru.

— Aşá, bine đici Mulţămesc, fetica moşului. Ei, veđi, cutra, se gândi dascălu, İl teme de mine pe Vlad... Şi are slujbă, cuconăşu dumnealui? Săracu Moş-Trohin, te-ai mirá să-l mai vedá adus in sat de-amú... Brel ce ũ-i cu tēgurile istea maril...

Intrebà el, dascălu, ba pe unu, ba pe altu, până ce dădū Dumneđu să găsescă Creditu cela, şi, in sfērşit, să dee ochi cu Vlad.

Când il vędü ficioru lui Moş-Trohin, se făcū la faţă in flórea macului, şi-l duse repede pe dascál intr'o odae in care sta de pază uşierii, cum le đic.

Ce de mai intrebări, ce c'e mai una, mai alta, — şi nu mai putea Vlad de bucurie că vedea pe dascál, că dascălu-i grăiá de tat'-su... Şi-l tot intrebá mereu de Moş-Trohin şi iar de Moş-Trohin... Ba venİ încá şi rēndu Măriucăi, — şi par' că i se incăldİ sufletu, lui bietu Vlad, când auđi dela dascălu că Măriuca-i tot coz de frumósă.

— Te-aşteptá, mãre Vlade, şi Moş-Trohin şi Măriuca cu dor pururea deştept... Ei, da veđi-că dumneata, fētu meu, te-ai făcut tērgoveũ de nu te mai cunoşce nime, şi... fie-mi cu iertăciune... te-ai prins cu dragostea pe la tērg... pe-aici...

Vlad pricepū şi plecá ochii in jos... Par' că-l arsesse ceva la inimă de ruşine; iar in minte i se ivirá de-odată tóte aducerile aminte de lucrurile care-l făceau să fie fórte mulţămit odinióră.

Dascălu prinse-a-i spune ce planuri mãndre avea Moş-Trohin cu şcóla; prinse-ai spune că satu il aşteptá pe dēnsu ca să le fie luminător copİilor; prinse a-i spune că el İşi făcuse vacu de-amú şi că ar inchide ochii mulţămit decă el, Vlad al Moş-Trohin, i-ar luá locu in satu lui şi-ar fi dascál dupá şciinţa de astăđi.

Vlad ascultá şi par' că-i veniá să plāngă; că avea bun suflet, bāetu, numa' nemintoşia vērstei şi ispitele tērgului, uite, il rătăciserá.

Amú, la vorbele cuminţi şi calde ale dascălului Lisandru par' că se inviorá şi se intrupá un alt om şi drag i se făcea planu lui Moş-Trohin, doritu de tat'-su.

Dascălu nu-i pomenise nimica inse de cununie cu Măriuca. Erá şiret dascălu, şi şciea doue şi el, pe lume; că, să vedeţi, dupá ce-i grăi de tóte cele de pân' amú, İi dădū scrisórea.

Cu mánile tremurând apucá Vlad rēvaşu dela bētrānu de-ačasá şi se cam trudİ olēcá până să-l desfacá. Erá lipit cu mieđ de pāne, şi se ũinea şi aluatu şi hārtía.

Iacá, in sfērşit, ce ceti:

«Vlade tatá,

« Mai intēu de tóte ũi trimet blagoslovenia Sfinũiei-Sale pārintelui Mateiu şi a mea, tātāni-teu, — că mult mi-i dornic sufletu să afle despre sánēitatea ta.

«Din mila Domnului, fētu-meu, sūnt precum m'ai lāsá; că dela pornirea ta nici am mai primit vr'o slovuşóră dela māna ta, ca să mi se bucure sufletu; de-aceea, vędēnd şi vędēnd că fētu meu Vlăducu s'o uitat

pe el in cel hāu de tērg depārtat, iar la satu lui nici că mai gāndeşce; şi dec'am vędüt apoi, cainicu de mine, n'o să remāi la vreme de bētrāneũe tot singur ca un cuc, iacá mi-am pus in gānd să nu mor până ce n'oi avé cui să las mult puũintel ce-am strİns şi eu.

«M'o uitat Vlad pe mine, — ia să-l uit, mãre, şi eu pe dēnsu, că mult mi s'o amārit sufletu.

«Aşá m'am sfātuit cu gāndu şi iacá-ũi trimēt scrisóre cu dascálu Lisandru, ca să-ũi vestesc ũie, fētu meu, că me inşor cu Măriuca»...

— Cu Măriuca? strigá Vlad şi se făcū numa' sudori... şāgueşce tata?

— Mãre, ceteşce până la capēt, Vlade fētu-meu, ceteşce şi te vei dumeri, İi rostİ darscálu; iar pe sub mustăũi rĭdea, ghiduşu!

«... că me inşor cu Măriuca»... mai ceti Vlad şi inghiũi cu noduri, apoi incepū mai departe:

«Bētrān sūnt, Vlade tatá, me vęd cá-i aşá; da ce să-mi fac pustietăũii care me ucide nainte de vreme?

«Şi pe urmă, Măriuca, par' că mi-o făcut cu ulcica, aşá-s de fermecat, đeu, Vlade tatá, fermecat de-al binelea. Pas de mai scapá din mrējāl Mãre, lasá, face-m'oi şi eu un clean de Bristriũă, de n'o să aibá să se plāngá Măriuca fetica moşului.

«D'apoi cum socoteşci!... Că vęd eu, mãre baete; sūnt mai dārz eu in iérna bētrāneũelor mele, decăt tine in primăvéra tineretelor tale...

«Erá să nu-ũi dau şciinţa de ist pas al meu; dar apoi m'o mlădiat pārintele şi cu dascálu.

«Amú, decă-i poftİ să-mi cari apă cu ciuru la nuntá, iacá vin-o şi cará-mi, fētu-meu; iar de nu, pace buná intre noi. Póte o vra Dumneđu să-mi dee róde amú la bētrāneũe, ca să fie cine să-mi inchidá ochii când m'o chemá Domnu la el...

«Eu şi pārintele Mateiu te blagoslovim şi te sārătām cu pārintescá dragoste.

«Tātāni-teu

«Trohin sin Agapie.»

(Finea va urmá.)

N. RADULESCU-NIGER.

Memento.

Bând viēta ta ũi se strecóră,
Ca fericirile din raiu —
Nici nu gāndeşci la trista órá,
Ce va curmá iubitul traiu.

Când peste tóte ũi va trece
Slăbitul ochiu nepāsător
Şi 'ncet eternitatea rece
Te va 'nundá cu sânt fior.

Ar fi atuncia jalnic gāndul,
C'ai fost in lume inşedar,
De-ai nimicit pe-un om făcēndu-l
A-ş plānge un destin amar.

Pe fruntea de sudori scăldatá,
O clipă cugetul ar sta
Şi inima 'ncetānd să batá,
ũi s'ar decide sórta ta.

In lături ađi puũinũa numa!
Sūntem dór tineri şi ferici;
Aşá vorbindu-ũi ins' acuma
Nimic, copila mea, nu đici?

T. BOCANCEA.

Prima ȃi.

(Suvenire dşorei E.)

Será o ȃi frumoşá de primáverá. Západa şí ghiáta erau topite de rađele sórelui, iar liveđile incepeau a-ş luá acoperişul fermecátor. Pasşerile erau vesele, precum şí veseli erau toţi ómenii, cu mici cu mari.

Comuna unde aveam atunci a sta câteva ȃile, e aprópe de podgoria oraşului A... Privind cǎlătorul intr'o parte — vede dealurile frumoşe, iar intr'altá parte — intinđendu-se şesul bogat cu frumoşele seménaturi. Tráind fárá nici o grije, avénd societatea ómenilor buni, eram gata a jurá, cá raiul e pe páment. Aşá a şí fost!

Paştile se apropiau, eram in spre séra de Florii. Ca student, me nisuiam şí eu a eşi dintre zidurile oraşului, şí la serbátori, cum erá şí ȃiua de máne — fiind onomastica unui bun om al meu — sá respir aerul curat dela ţerá.

Am plecat dimpreună cu un coleg, ş-am ajuns cu trenul la gara comunei, unde aveam dorinţa de a petrece ȃiua de máne. Aşteptându-ne trásurá — cu ajutorul lui Dđeu — ajunserám la locul dorit.

Calea erá fórté bună, iar pe drumul ce conducea in comuná, ne 'ntélnim cu nişte urmaşi de ai lui Faraon, ceea ce me fácea şí mai vesel, cá tot am fost auđit dela tata, cá ȃiganul insémná — noroc. Cu dispoşitie bună am ajuns in comuná, dar eu... eu simţiam ceva, ce nu se póte esprimá, dar cu atât mai mult — simţi.

Súntem acasă. Gazda casei ne primeşce ca pe nişte domni, ne dá mǎncári de post (cá nu ne-am dus la cel ce avea máne onomastica), fiind cá erá postul cel mare.

Noi mulţámim pentru ostenéla, şí gustând din bucate, ne pregátim pentru o preumblare ce aveam a face prin frumoşá comuná.

Súntem la stradá. Economii íşi aduceau recuisitele acasă; bárbáţii erau ocupaţi cu arangiarea lucrurilor economice, femeile cu curáţirea locuinţelor, iar báieţii aduceau cu braţul sálcii, insigniul ȃilei de máne. Comuna intréga erá in mişcare, se pregátia pentru ceva ȃi insemnatá.

Sórele erá in apunere. Věrfurile dealurilor páreau a fi foc de roşéta mare ce revěrsau ultimele rađe ale sórelui, iar ruinele castelului de pe dealul cel mare aveau aspectul unei panorame. In spre resárit se putea zári un nor de céta, ce creşcea din ce in ce apunea sórele. Cántecul pasşerilor nu se mai auđia, iar liniştea cea mare erá intreruptá prin câte-o látrăturá d'a cánilor.

Erá sérá. Toţi şí tóte se puneau la odihná. Toţi aşteptau cu mare nerábdare sosirea ȃilei de máne, a Floriilor. Şí eu o aşteptam, şí încá cu mare nerábdare.

Dupá o preumblare bună, dupá ce-mi fácuşem dulci ilusiuni — ca studentii — despre cursul lumii, incepeam a-mi esplicá buna dispoşitie.

Ími báteam mult capul, şí nici decum n'am putut-o deslegá. Intr'astfel pe împregiurári m'am pus spre odihná, şí iatá, cá cu acest «mare» gând am aţipit.

Visam. Eram dus prin al şeptelea cer, eram între ángeri... Imi párea cá sânt intr'o grádiná frumoşá, pliná de rose, de boboci cu miros de bună mirésmá. In grádiná aceea erá şí o... grádináriţa brunetá, drágálaşá, cu manieri de totului plácute; vocea ei párea a fi un ton ángeresc, iar zimbetul ei un zimbet dđeesc.

Astfel ími erá visul, iar eu... eu... eram cel mai fericit. Dęcá erá dupá mine, aşá doriaş, ca acel

vis sá dureze încá mult!... Deodatá inse, ca din senin... me deştept!

E ȃiua! Sórele a resárit, şí ca şí cum şí děnsul ar fi şciut cá e ȃi de serbátóre, cá sânt Floriile, íşi dádea tótá silinţa, ca prin intréga-i splendóre sá impuná ómenilor. Scopul şí l'a ajuns!

Intréga comuná erá in cea mai mare tácere, numai clopotele dela sfta biserica sunau intr'un mod misterios, chiamând pe credincioşii la sfta liturghie.

Me pregátesc şí eu. Auđind sunetul clopotelor, ími permit şí eu a meditá asupra acestei vieţi, şí intr'altele incep a tělcuí visul meu de astá-nópte. Insedar, n'ajung la rezultat! Ce sá fac alta, decát sá me 'ndestulesc şí cu atáta, şí-mi iau calea cátre sfta biserica.

Toţi ómenii sânt imbrácaţi in haine de serbátóre, şí cu toţii ţin cátrá biserica. Ici un moşnég, colo o babá, mai la o parte un flácáu, dar puteam cetí de pe feţele tuturor, cá astáđi e ȃi mare, e prasníc.

Biserica erá pliná deja. Ascultau serviciul divin. Báieţii dela şcolá cántau in cor, iar noi eram pětrunşi de melodiósele cántári. Am ascultat şí predica venerabilului preot, care a vorbit fórté bine despre modestie şí superbie. Atunci m'am decis, ca sá fiu condus intru tóte de virtutea numitá «modestie».

Eram dupá serviciul divin, şí — ca de obicei — am mers la bunul meu om sá-l felicitez, avénd el diua onomasticá. M'a oprit la miéđáđi. M'am aflat bine.

Dupá mésá, când ne cáutam distracţie, iatá cá dómna casei ne aduce la cunoşcinţa sosirea unor óspeţi. Toţi eram voioşi! Sá viná numai — strigarám cu toţii.

Pórta se deschide, óspeţii au sosit. Ce vedđ? Věđ grádiná din vis; iatá... grádináriţa visatá... Aşá-í! E brunetá, e drágálaşá, e fermecátóre, e ánger... Visul meu e realizat! Presimţul meu a fost nimerit!... Intr'astfel de împregiurári putea sá fie altul mai fericit? Nu... nul! Eram fericit, prea fericit!

Tótá nóptea o petrecurám de totului bine, şí dádeam laudá lui Dđeu pentru gráţia de care m'a împártáşit. Atunci indatá mi-am propus, cá ȃiua acésta o voi numi-o de «prima ȃi». Intr'adevér! A avé presimţ, a visá un vis plácuit, şí in sfěrsit a le vedé tóte aceste şí in realitate, este o ȃi de fericire, şí mai ales e ȃi de fericire pentru unul, carele n'a préa avut parte de děnsa.

Nóptea a trecut. Cerul din spre resárit íşi ia colórea purpurie, şí roşéta acésta — dimpreună cu cántarea cocoşilor — prevesteşce resáritul sórelui, sosirea ȃilei. Aşá el — Acuma me simţesc reu, cáci şciu, cá trebue sá me despártesc de... ea. Voia mea cea bună ce o aveam sub durata noptii intregi, incepe a me párási. Simţesc ceva! E greu de esprimat!...

Soseşce momentul de despártire. Cu duiosie me uit încodatá la chipul cel ángeresc, şí me depártez cu dorul de a o revedé. Acésta va fi peste doue şeptemáni.

Súnt fericit, cá pot sá vedđ, pot sá vorbesc cu acea fiinţa scumpá, drágálaşá, care cu vocea ei ángerescá captivézá inima, cu zimbetul ei dđeesc alungá durerile, suferinţele.

Mare eşti Dómne şí minunate sânt lucrurile tale, esclám şí eu cu psalmistul, convingédu-me cá Dđeu nu páraseşce pe cel credincios, nu lasá pe cel nácájit, ci in mijlocul valurilor, ispitelor şí durerilor íi tinde mána de ajutor, şí-l face sá fie vesel, indestulit, cum sânt eu, imprimându-mi in inimá cu litere de aur doue cuvinte — prima ȃi.

SALON.

Drepturile inimei.

Cineva bătù la ușa casei lui Petre Moreanu, din strada Romană, 500.

O femeie de treizeci de ani, galbenă, cu ochii umezi de lacrimi, se adresă, pe prag, aceluia care-i deschisese:

— Me iértă dle, sânt vecina dtale din curte, copilul meu e in agonie. Oh! dle, te rog, vino să-l veđi. Sânt singură, vino, vino...

— Numai decăt, dnă.

Și Petre urmă îndată pe vecina lui, care părea că-și inghite lacrămile intrând din odața ei, in care un băiețel ca de vre-o șapte ani părea că dörme de somnul morților.

— Lică, draguță, uită-te la mamă-ta!... Dle, s'ar dice că... Oh! Dómnne!... Dómnne!...

Petre luà mânia nesimțitoare a copilului, îi pipăi pulsul și așteptă.

Apoi, ducându-și mânia la fruntea bolnavului, îl privi îndelung, și cu un aer asigurat, dișe mumei:

— Nu e nimic, dör o slăbiciune mare, puține friguri; dar copilul dtale nu e bolnav serios... Dörme acum.

— Cređi?... Dar gălbenéla, nemișcarea lui me sperie...

— N'avé grijă: mâne, când s'o deșteptă, o să-ți zimbéscă. Copiii sânt ca florile: o suflare, nimica tótă, îi oflesc; o rađa de sóre, o stea îi fac să zimbéscă. Trebuie să se fi obosit astăđi. Iți spui încă odată n'avé grige.

— Mulțumesc, dle, că me liniștești. Când mi-am permis să bat la ușa dtale eram rătăcită. Credeam că copilul meu e pe ducă. Iértă-me, dle, că te-am supérat și îți mulțumesc cu recunoștință.

— Dnă, sânt vecinul dtale, și decăt acesta nu te supără, prietenul dtale. Consideră-me dar ca atare in ori-ce impregiurare.

Seđură la căpătéiul patului și vorbiră.

După un cias convorbirea deveni intimă. Elena plângea dicënd:

— Lică, draguțul meu copil, s'a născut dintr'o legătură trecătoare care e chinul vieții mele. Omul acela, Fircă Rulescu, m'a atras la el printr'o atragere pe care nu o pot pricepe, el, care nu eră decăt un dulgher cu vorba aspră și mojită; dar me luà in clipa aceea, in care lipsită de ori-ce mijlóce, de sprigin, singură in lume, sufletul meu eră sätul de suferință și de singurătate. Cređui in cuvintele lui, pentru că nu puteam să mai năđajduesc in nimeni. Nu simțiam nici-o dragoste pentru el, ci numai o trebuință de protecțiune me impingea spre omul acesta. L'aș fi iubit póte, decăt nu m'ar fi părăsit chiar in séra in care l'am vestit că o să fiu mumă. Și Dđeu imi dete pe copilul acesta ca să-mi usuce lacrămile când curgeau prea mult! N'am mai vėđut pe tatăl lui Lică. Trebuie să fi plecat din București. Imi pare bine, pentru că n'are nici inimă, nici simțire, și m'am rugat lui Dumneđeu să nu-l mai vėđ nici odată. Copilul e sänge din sängele meu, sânt singurul ei sprigin, singura lui familie, și Dđeu, oh! nu, Dđeu nu mi-l va smulge cu atăta cruđime. I! Aș murí și eu...

— Biata femeie! murmură Petre.

Și sărută pe copil pe frunte.

După câteva clipe plecă.

In tóte serile, Petre veniá să petrecă séra la Elena, și pe când acesta cosea, Lică jucă cărți cu Petre. Copilul l'așteptă, după mėsă, cu bucurie. Iubiá fórté mult pe dnul Petre, pentru că-l făcea să riđa după ce își spunea lecția, și séra se petrecea dulce și liniștită inre aceste trei presóne pe cari vieța le chemá să se adune și să se iubéscă.

După trei luni Petre luà de nevéstă pe muma lui Lică care-i dișea deja tată.

Copilul uitase cu mângăerile tot trecutul.

Și, pentru întéia órá, Elena plânse de bucurie.

Părinții lui Petre locuiau in provincie, erau ómeni cum se cade și țineau la cinste nevoie mare. Petre le scrisc.

Dar, când familia află de copilul care eră mare, se impotrivi la căsătorie și Petre cređu o clipă că n'o să biruiescă impotrivirile ei. Tatăl nu vré să se invoiescă cu nici un preț.

— Fata asta are un copil, dișea el, prin urmare e o fată pierdută.

Petre atunci minți:

— Copilul ăsta e al meu!

Atunci tatăl, c'o mână tremurătoare de emoțiune scrisc copilului seu:

— Ia-o de nevéstă, e datoria ta!

Și séra la mėsă, dișe:

— Petre o să ia de nevéstă o fată cum se cade. O să fie respectată și iubită de noi tóți.

După câteva dișe, Petre plecă la părinți cu nevéstă și Lică, ca să se cunóscă și să se imbrățișeze.

Gásiră pe Elena demná ca să facă parte din familie și copilul fu privit cu dragoste, cu orgoliu de cătră tatăl și muma lui Petre.

O tristețe ușóră se ivi inse la acesta din urmă ori de câte ori bėtrânii lui părinți sărutau pe copil.

Se întórseră in București. Elena vedea de căsnicie, Lică se ducea la școlă și Petre își aducea léfa acasă cu bucuria intimă a omului pentru care raspunderea și datoria sânt legile primordiale ale un șef de familie.

Doi ani se petrecură astfel inre liniște și fericire.

Intr'o di, Elena fu găsită in sänge, ca capul spart. Petre, vestit îndată, alergă ca un nebun.

Elena putu atât dör să spuie comisarului, că fusese victima unui accident, căđuse spēlând gémurile. Dar Petre primi cele din urmă cuvinte ele murindei.

— Celalt... Fircă... s'a ivit ca un drac... și m'a lovit pentru că n'am vrut să-l urmez...

Petre își inăbuși un țipėt răgușit.

Ea urmă cu o voce murindă:

— Adio, Petre, singura mea iubire... Mi-ai dat vieța... Vream să te fac fericit... Vail bietul meu copil... dragă Petre...

Inchise ochii...

Elena murise dar in urma unui accident. Nimeni afară de Petre, nu cunoscú drama, și acesta din urmă își sfișiá pieptul cu unghiile, gândindu-se că omorótorul o să remăe nepedepsit. Nu-l cunoșcea și nu putea să-l dea pe mânia justiției, de témă ca familia lui să nu afle adevérul: că luase pe fosta amantă a unui om și că recunoscuse ca al seu pe copilul unui monstru, acel băiat care făcuse pe tatăl seu să tresară de bucurie. L'ar fi blăstemat de sigur.

Petre, inimă mare, îi fusese milă de biéta femeie. O iubise, și legile inimei lui îi regulau vieța.

Totuș, nu voise să se lupte cu asprimea familiei. Tatăl lui n'ar fi consimțit nici odată la o asemenea unire, cu toate rugăciunile lui.

Dar Elena era așa de bună, că era demnă să-i fie tovarășa vieții.

O luase făcând ca copil al seu pe acela născut dintr'o altă legătură.

Viitorul părea fără nori. Celalalt, Firică, dispăruse uitând pe victima lui. Făcea, de sigur, să curgă lacrimi într'altă parte.

Și Petre putuse să creadă în fericirea lui.

Dar acum ce avea să facă?

Să resbune pe Elena?

De sigur infamul trebuia să móră de mâna lui, dar unde să-l găsească? N'avea nici o urmă. Resbunarea trebuia să fie misterioasă, căci amintirea morții trebuia să fie respectată de lume și de copilul ei.

Trebuia să omóre pe omoritorul Elenei, crima lui era indoită.

Și în timp de șase luni Petre își urmă cercetările, umblând pe la toate binalele și întrebând de Firică Rulescu.

Într'o zi, sărută pe Lică cu căldură și-i dîse c'o voce ciudată, aprópe înăbușită:

— Dragă, rógă-te lui Ddeu pentru mine! . . .

Îl mai sărută odată și plecă.

Petre se îndreptă spre mahalaua Popa Rusu. O casă se construia la colțul unei strade.

Ajunghind acolo întrebă pe un zidar:

— Cine e Firică Rulescu? . . .

— Uite-l colo sus . . .

— Mulțumesc . . .

După o clipă Petre era în fața omoritorului Elenei, care bătea un stêlp la catul al doilea.

Înaintă încet pe schelă ca să nu cadă și îi dîse:

— Me cunoști cine sînt?

Acesta îngălbeni. Recunoscu pe bărbatul fostei lui amante pentru că-l veduse trecend cu ea, respuse înse cu siguranță:

— Nu te cunosc.

— Sînt Petre Moreanu, acela care a dat numele și vieța sa aceleia pe care ai omorît-o . . .

— Ești nebun!

— Ascultă, dîse Petre apropiindu-se de el, am un cuțit în buzunar . . . Tu ai spart capul Elenei, eu am să te injunghiu . . .

Și Petre apucă pe Firică de gât și-l împinse în gol, dar dulgherul îl trase după el și amândoi cădură pe pavaș scâlțați în sânge.

*

Lică a trebuit să plece la ta-seu mare în provincie. Mai înainte înse d'a plecă s'a dus la cimitirul sfintei vineri și a depus o corónă pe mormentul tatălui seu Petre pe care îl udă cu lacrimile lui de copil.

FILIP TONELESCU.

O română aplaudată la Budapeșta.

Stimate domnule redactor,

Cu bucurie me grăbesc a-ți comunica cele vădute și audite eri în 20 l. c. aici în capitala Ungariei. Sala mare a Redutei brîlant luminată era indesuită de un public de toate clasele, ce trecea peste 2000 de persoane. Toți artiștii însemnați, toți criticii eminenti din Budapeșta, ba chiar și din Viena, erau de față. Era marele

concert symphonic anual al conservatorului și marea atracțiune a sêrii era o noutate musicală «Rhapsodie d'Auvergne de Saint-Saëns» pentru piano cu acompaniare de orchestră. Pianista ce avea a interpreta această noutate era dșóra Alma de Dunca-Schiau, juna română atât de iubită și admirată în societatea budapeștană.

Când apărî, înainte de toate un murmur de admirațiune pentru frumuseța sa relevată prin o simplă dar elegantă toaletă de tot albă de surah și un buchet de violete la corsagiu. Aplaus general o salută, apoi urmă tăcere adâncă. După primele tonuri pline, puternice, colorate și pîtrundătoare atențiunea creșce și se aud murmure de aprobare la cunoscători. Când piesa fu terminată, aplausele izbucniră urmate de numeroase rechietări. Artiștii, criticii își comunicau impresiunile, felicitau pe juna artistă și părinții ei cu adevărat entusiasm.

Audiam pe dl Bartay, directorul conservatorului dîcînd: «Sîntem mândri de dșóra Alma de Dunca-Schiau.» Pe marele artist Hubay asemenea, el dîcea: «Admirabil, admirabil! Câtă plăcere! Câtă inteligență în interpretare!» Iar profesorul ei dl Aggházi spunea, că nici odată n'a audît această piesă cu atât gust și atîta profunditate interpretată. Alții laudau tehnica ușoră, elegantă și de o puritate nespūsă. A fost un adevărat triumf, constatat astăzi de toate jurnalele, care vorbesc de juna noastră compatriotă nu ca de o elevă, ci ca de o artistă distinsă.

Ar fi de dorit ca publicul român încă să audă pe dșóra Alma de Dunca-Schiau și să fie chemată a concucra la concertele române din provincie; pentru publicul curios s'ar puté pôte publică portretul ei în prețuita revistă ce redigati, ca și publicul român să vedă cum arată juna și mult laudata artistă română.

Ve comunic aici totodată recenziunile foilor din capitală: «Neues Pester Journal» dîce: «Dșóra Dunca a interpretat o nouă interesantă piesă «Rhapsodie d'Auvergne, de Saint-Saëns» cu o maturitate surprîndătoare și cu o tehnică elegantă». — «Magyar Hirlap»: Cu jocul frumos dșóra Dunca a raportat succés mare; dșóra e un talent foarte afirmat, care eșînd din conservator, va deveni un membru fruntaș al gardei artiștilor». — «Rhapsodia amintită — dîce «Pesti Napló» — a jucat-o și interpretat-o cu succés și spirit corespundător talentului și temperamentului ei eminent, dșóra Alma de Dunca-Schiau.»

Asemenea se declară și celelalte foi, ca «Pester Lloyd», «Budapesti Hirlap» etc.

Budapeșta, 21 februarie 1894.

UN ASCULTĂTOR.

Ilustrațiunile din nr. acesta.

Dr. Theodor Bilroth, al cărui portret se află în fruntea foii noastre, a fost o celebritate medicală europeană, care a escelat ca operator. S'a născut la 1829 în Bergen pe insula Rügen, unde părintele seu, de origine svedez, a fost preot evanghelic. La 1848 a terminat gimnasiul la Greifswald cu succés de mijloc. Apoi a intrat pe cariera medicală, a studiat la Göttinga, ascultând pe chirurgul Baum și pe fiziologul Wagner. La 1851 a făcut o călătorie de studiu la Triest și a vizitat toate universitățile din drum. În acelaș an a mers la universitatea din Berlin. Aici la 1852 a fost promovat la gradul de doctor. La 1853 s'a dus la Viena, studiând la universitatea de acolo, apoi s'a întors la Berlin unde a început practică privată. La 1856 a fost numit profe-

sor de chirurgie și tot atunci a făcut o călătorie de studiu prin străinătate. La 1858 s'a însurat. Din 1860 a fost numit profesor de chirurgie la clinica din Zürich, unde a stat șapte ani și jumătate. La 1867, primind invitațiunea universității din Viena, în același an la 20 august și-a început acolo prelegerile. Pe timpul resbelului din 1870—71 a operat în ambulantele germane. La 1887 fu numit membru pe viață al casei domnilor. La 1892 luna lui octombrie, s'a serbat jubileul de 25 ani al carierei sale de profesor la universitatea din Viena, fiind salutat de toată lumea cultă. A murit la începutul unei curente în Ablazia.

Furtună pe mare. Este o vechiă dicală, că cine nu știe să se roge lui Dumnezeu, să meargă pe mare. O furtună acolo întorce și pe necredincioșii cei mai îndărătnici la Dumnezeu. O astfel de scenă ni se prezintă și prin ilustrațiunea a doua. Năile aruncate de valuri, spaima călătorilor, cufundarea și mărtea, fac și din ateu un creștin.

Cel mai mic. Are și alții, nici unul înse nu-i e atât de drag ca și acesta. E cel mai mic și e 'n firea noastră să iubim totdeauna mai mult pe cel mai tiner. Fetița mai mărișoră o trage de rochie, par că ar fi gelosă de atâta dragoste; înse de degiaba, mama nu vede decât pe cel mai mic.

TEATRU și MUSICĂ

Știri teatrale și musicale. *Di I. Mureșianu*, profesor de cânt în Blaș, a compus o pricésna nouă, întocmită pentru trei coruri: de băeți, bărbătesc și cor micst, care s'a și cântat în catedrala din Blaș. — *Construirea teatrului din Iași* s'a adjudecat societății de construcție din București, cu condițiunea ca să fie gata până la toamnă anului 1895.

Concert și bal la Timișóra. Anunțarăm în mai multe rânduri, că românii bănățeni vor să dea o petrecere la Timișóra. Acesta se va ține astăzi sâmbătă la 12/24 februarie și va începe cu un concert dat de corul reuniunii române din Lugos, sub conducerea dlui I. Vidu. Se vor cânta următoarele piese: «Hora» cor micst de P. Cordonean; «Trecui valea» cor micst de I. Mureșianu; «Clementina» cor micst cu bariton-solo de L. Gândingiani; «Sorantina» cor bărbătesc cu tenor-solo de Schuman; «Înainte, înainte» cor de băeți de I. Vorobchievici; «Othello» act III, cor micst de G. Verdi; «Il suonatore di campane» cor micst de F. Ricci; «La frații mei» cor micst de I. Costescu. Comitetul arangiator se compune din dnii dr. C. Diaconovich președinte, drd Aurel Cosma notar, P. Broștean cassar, Em. Ungurian, P. Rotariu, dr. C. Nicóra, dr. V. Branișce, I. V. Barcian, V. Gaița și G. Pop-Leményi membri în comitet. Cu asta ocaziune, după cum aflăm din «Dreptatea», dna Elena Dobrin va acompaña pe pian corul; dl dr. Branișce va pronunță un discurs și va arangia producțiunii; iar dl dr. C. Nicóra va conduce petrecerea dansantă.

Concert și teatru 'n Oravița. Corul vocal român gr. c. din Oravița-română va arangia acolo duminică la 13/25 februarie concert și reprezentație teatrală, sub conducerea învățătorului Ioan Bogdan, în sala otelului «Impăratul Austriei». În concert se vor cânta compoziții de I. Vidu, Musicescu, N. Ionescu, C. Decker și Seqăens. Se va reprezenta piesa: «Legea pentru bețivi»

comedie într'un act de I. P. Bancov, cu diletanții dnii Ioan Dure, Costa Vodă, Iulius Sulea și Ioachim Iana. În sfârșit dnii Ioan Bogdan și Ioachim Iana vor reprezenta «Sergentul și recrutul» scenă militară comică de O. Junghähnel. După producțiune joc. Venitul e destinat fondului școlei gr. c. de acolo.

Reprezentație teatrală la Blaș. Meseriașii români din Blaș vor da acolo astăzi sâmbătă la 24 februarie, o producțiune declamatorică-teatrală. Cu asta ocaziune dșora Elena Santeon, profesoră, va declamă o poesie. Apoi se va reprezenta piesa «Nepotul ca unchiu» comedie în trei acte de Schiller, tradusă de Petra-Petrescu. În acesta vor jucă dșorele Elena Icloșan, Ana Uțu, Elena Oltean și dnii E. C. Osvada, Aug. Gruită jun., Petru Simtion, Aug. Coltor, Aureliu Maniu, Dem. Icloșan, Vas. Burna sen., Nic. Oltean și Nicolae Radu. Producțiunea se va da în folosul colectei pentru gimnaziul de acolo. După producțiune va urmă jocul.

Concert la Ecica. Junimea română din Ecica, comitatul Torontal, va arangia acolo, la 4 martie n. concert și petrecere românească în sala Bereriei Dominicale. Programul: 1, «Cuvânt de deschidere». 2, «Bobocel și inele», de I. Vidu, cor (cvartet) bărbătesc. 3, Declamațiuni: a) «Țiganul călare». b) «N'ai mâncă ceva». c) «Hei mătușă» de Th. D. Speranță. 4, «Frunză verde pământă», cântec poporal de G. Musicescu, cor (secstet) micst. 5, «Dor Dorule», cântec poporal de G. Musicescu, cor (secstet) micst. 6, Declamațiuni: a) «Șéua și țiganul», b) «Di c'ai fript!», c) «Bóla de căldărar» de Th. D. Speranță. 7, «Nușca la fântână», melodie poporală din Banat, poesia de Vióra Magdu, musica de Valeriu Magdu, cor micst. 8, «Cuvânt de închidere». Între puncte orchestra va cânta piese românești, iar după producțiune, jocul se începe cu «Hora» și «Pe picior», cântate în cor micst. Producțiunea se arangéază în favorul școlii române ortodoxe de acolo.

Concert și bal la Alioș. Plugarii români din Alioș vor arangia mâine duminică la 13/25 februarie acolo, sub conducerea dlui I. Stoicănescu, un concert și petrecere cu joc. Programul concertului: 1, Flechtenmacher: «Dorul instrăinatului.» 2, «Bobocel și inele» arangiat de I. Vidu. 3, «Cătră frații români săteni» poesie de G. Morariu, declamată de coristul V. Nicóra. 4, «Moțul la drum» cu tenor-solo de I. Vidu. 5, Buticescu: «Vino lele» arang. de I. Vidu. 6, Ionescu: tempo de Sirba «Sirboica» arang. de I. Vidu, tóte cvartete cor bărbătesc.

BISERICĂ și ȘCOLĂ.

Știri bisericesti și școlare. *Em. D. Sa Silvestru Morariu-Andreevici* arhiepiscopul și mitropolitul din Cernăuți a adresat comitetului de acolo, care a arangiat festivitatea jubileului de 50 ani al preoției sale, o scrisoré prin care mulțăméște tuturor membrilor și în deosebi președintelui, pentru bunăvoința și osteneța desvoltată. — *Di George Iosif* și soția Ana Iovanovici, locuitori în Beinș, au dăruit bisericei române gr. or. de acolo casa lor în valóre de 500 fl., cu scopul ca după încetarea din viață a lor din vinitelile aceleia să se acopere lipsele bisericei și școlei. — *Di Costa Radiciu*, neguțător în Sasca-montană, a dăruit bisericei române gr. or. de acolo 100 fl. — *Di Lazar Popovici* astăzi sâmbătă la 22/24 februarie a fost promovat de cătră universitatea din Viena la gradul de doctor în medicina universală.

O surprindere pentru diecesa orădană. Ministrul r. ung. de culte a făcut diecesei gr. c. române de Oradea-mare o mare surprindere de anul nou. A sistat subsidiul ce i se da din fondul religios pentru ajutoarea seminariului gr. c. de băeți din Oradea-mare, pentru întreținerea clericilor diecesani la diverse institute și pentru plata notarului consistorial. Și ca surprinderea să fie și mai mare, nici n'a avisat oficiul diecesan, ci acesta a aflat numai când în luna lui ianuarie s'a prezentat cu cvitele la oficiul de contribuțiune, că acesta nu le mai plătește. Subsidiul sistat se urcă peste 10,000 de florini.

Adunare învățătorească. Reuniunea învățătorilor români gr. or. din districtul X Brașov va ține adunare generală în comuna Herman la 9/21 martie, sub presiul dlui George Ludu, preot și învățator.

C E E N O U ?

Hymen. Dl Alesandru Băbană, absolvent de teologie din diecesa Gherlei, la 4 martie se va cunună cu dșora Iustina Anderco din Odoreu. — Dl Eutichiu Stanislav, învățator dirigent la Lisa, în Făgăraș, s'a logodit cu dra Maria Ganea, fiica dlui G. Ganea, proprietar în Lisa.

Șciri personale. Regele Carol va plecă înainte de Pași la Neu-Wied pentru a vizită pe regina; decă starea sănătății sale va permite, regina se va întorče cu regele în țără. — Principele Ferdinand și principesa Maria vor plecă după serbătorile Pașilor la Petersburg, împreună cu ducesa de Saxa-Coburg; pentru a face o vizită curții imperiale rusești.

Fetele slovace au adresat din Turoț-St.-Martin fetelor române o scrisóre fórte căldurósă, mulțămindu-le pentru suvenirea de anul nou, ce aceste au trimis poetului Svetozar Hurban-Vajansky, care se află atunci închis la Seghedin, pentr'un delict de presă, dimpreună cu diariștii români.

Un monument la Călugăreni. Pagina cea mai gloriósă a istoriei române este lupta dela Călugăreni, unde Mihai Vitézul, în fruntea a 16,000 de români a bătut 200,000 de turci. Și cu tóte aceste locul acela a ramas pân' acuma neînsemnat cu vr'un monument, care să vestescă secólor vitóre vitejia brațului român. Tinerimea universitară din București, dorind să suplinescă acésta lipsă, va ține în curënd în sala universității o adunare, la care a consimțit și rectorul dl Titu Maiorescu, spre a luá măsuri ca în timpul cel mai scurt să se pôta ridicá la Călugăreni acel monument.

Căsătoria civilă. Luni a început să se desbată în dietă proiectul de lege pentru introducerea căsătoriei civile obligátore. Discuțiunea e vehementă și deputații cari se duc la cameră sânt întimpinați pe stradă cu «eljenuri» séu huiduiți cu «abzuguri» după cum spriginesc séu combat proiectul. În dietă legea va fi votată cu mare majoritate, dar în casa magnaților sórtea ei este problematică. Deputații români, după informațiunile diarelor maghiare, vor votá astfel: Ioan Beleş, Virgil Bogdan, George Szerb și Gerard Weghseő pentru, Petru Mihali și Sylviu Rezei contra.

Institut de credit. Silvania din Șimleu, precum se vede și din bilanțul ce publicăm pe pagina ultimă, progreséză frumos. Acest progres face posibil ca în anul acesta în fondul de rezervă să se verse o sumă mai mare. Astfel acest fond s'a urcat la 31,500 fl. Acțiunarii capétă 8%. Pentru scopuri culturale 1150 fl. Dividenda se plătește imediat după adunarea generală.

C A R N E V A L .

Carnevalul din București. A doua serată la curte s'a dat joi la 3/15 februarie, fiind invitați mulți senatori, deputați, înalți demnitari ai statului și persóne din societate, împreună cu dómnele; în total peste 300 persóne. Regele împreună cu principele moștenitor și principesa Maria intrară în sala cea mare la 9 ore, după care începú danțul. În tot timpul regele s'a întreținut cu diferite persóne și la orele 12 s'a retras în apartamentele sale; iar principele și principesa au luat parte la diferitele danțuri, cari au urmat cu o deosebită animație până la ora 1½, nóptea. — **Balul societății Elisabeta** s'a dat sâmaată la 5/17 l. c. în sala Teatrului Național. Au fost de față și regele cu principele Ferdinand și cu principesa Maria, înteu în sală, apoi în logia regală.

Bal la Gherla. Inteligența română din Gherla și giur va arangia acolo în 1 martie n. un bal în favorul bisericeii din Gherla și Iclodul-mare, în sala otelului mare. Înainte de pausă 12 tineri dela universitatea din Cluș vor jucá în costume naționale Călugărenii și Bătuta. Suprasolvirile sânt a se trimite la protopopul Gherlei, dl Ales. Lemenyi.

Bal in Lipova. Societatea română de lectură din Lipova va da la 4 martie n. o petrecere cu dans în sala otelului Regele Ungariei, în favorul fondului Societății. Ofertele sânt a se trimite la adresa casarului Aurel Saviciu.

Bal la Năsăud. La Năsăud un comitet arangiator anonim va arangia la 3 martie n. bal în sala de gimnastică dela gimnasiu. Venitul curat e destinat în favorul fondului școlărilor lipsiți, în cas de bôlá.

Balul din Fabric. Comitetul parochial al bisericeii române gr. or. din suburbiul Fabric al Timișorii a hotărít să dea și în carnavalul acesta un bal în folosul fondului acelei bisericeii. Balul acesta se va ține la 10 martie n. în salele bereriei «Fabrikshof» din Fabric.

Măestrii jococari din Lugóș vor da sâmbătă la 3 martie n. o petrecere de joc în sala otelului Concordia. Venitul curat e destinat pentru darurile ce se vor procurá pe séma bisericeii gr. or. române de acolo.

Balul din Maerele Timișorii, dat în otelul «Porumbul alb» în sâmbăta trecută, la 5/17 februarie, a avut un succed frumos, căci vinitul destinat pentru edificarea unei bisericeii române gr. or. noue, s'a urcat peste 100 fl. Veselia a fost generală și petrecerea a tinut până dimineța.

Alte baluri. La Sibiu se va da astăzi sâmbătă la 12/24 februarie o petrecere cu joc în pavilionul de iernă din grădina Hermann. — **La Reșinari** tot astăzi reuniunea femeilor române va arangia o petrecere cu joc. — **La Sighișóra** va fi în 1 martie petrecere cu dans, precedată de producțiuni literare.

Calindarul săptămânei.

Dumin. celor 10 leproși Ev. 13 dela luca 19, c. gl. 3, a inv. 3.			
Țiua sêpt.	Calindarul vechiu	Călińd. nou	Sórele
Duminecă 13	Cuv. Martiniani	25	Victorin 6 47 539
Luni 14	Cuv. Axentie	26	Gland. Goth. 6 45 540
Martí 15	Apost. Onisim	27	Leandru 6 43 541
Mercuri 16	Mart. Pamfilie	28	Romanus 6 40 545
Joi 17	Mart. Teodor Tiron	1	Martie 6 39 547
Vineri 18	Păr. Leon Papa	2	Simpliciu 6 38 549
Sâmbătă 19	Ap. Archip	3	Cunigunda 6 36 550

Proprietar, redactor respundător și editor:
IOSIF VULCAN.

"ANIA" institut de credit si economii in Simleu.

Convocare.

acționari ai institutului de credit și de economii «Silvania», uni în virtutea §-lui 29 din statute se invită la

La adunare generala ordinara, în Simleu-Silvaniei la **21 martie 1894 st. n. înainte de mezași la 10 ore** în localitatea institutului.

Actele puse la ordinea zilei sânt:

- 1. Bilanțul anual al direcțiunii.
- 2. Bilanțul anual și ficsarea dividendelor.
- 3. Raportul comitetului de reviziune asupra calculului anual, al bilanțului pentru împărțirea profitului.
- 4. Raportul comitetului de reviziune asupra calculului anual, al bilanțului pentru împărțirea profitului.

area pretului marcelor do prezenta.

area comitetului de reviziune.

Informate cu §-l 38 din statute sortirea a lor 6 membrii din jreca altora în locul lor, eventual realizarea acelor. area a lor 3 membrii pentru verificarea procesului verbal. a atențiunea domnilor acționari la dispozițiunea §-lui 23 din căruia «la adunarea generală au vot numai acei acționari, jimețate de an mai înainte sânt trecuți în registrul acționa- el puțin cu una și înainte de adunarea generală la direc- séu la locuri desemnate prin direcțiune au deșus acțiunile documentele de plenipotență. Acțiunile depuse în locuri de- ecțiune se vor luă în considerare numai încât reversalul des- elora cu una și mai înainte de adunarea generală și au- lea instituitului».

ș, a) că acționarii, cari subscriind acțiuni din emisiunea II. ă la 31 decembrie 1893. Pau plății întreg, încă au vot la sub condițiunile specificate în §-l 38.

tru depunerea, respective primirea acțiunilor și a documen- rii, pentru acest an sau desemnat, respective au fost rugați. » în Sibiu, «Economul» în Clus, «Timișana» în Timișoara, român din Oradea-Mare și dd. dr. Ioan Nichita în Zelan, Hotoan și Florian Cocian în Cehul Silvaniei.

documentele de plenipotență și reversalele despre depu- locurile mai sus desemnate sânt a se prezenta la institut st. n. 4 ore după mezași.

Ivaniei în 6 februarie 1894.

Direcțiunea institutului.

Contul bilanțului pe 1893

<p>Active</p> <p>Cassa în număr</p> <p>Camții de bancă, escom- late 591,033 fl. 33 cr.</p> <p>După detrag. dușoseilor de 162 » 77 »</p> <p>Imprumuturi hipotecari 66150 38</p> <p>Imprumuturi pe obligațiuni pe amânate 37595 82</p> <p>Imprumuturi pe amânate 915 18</p> <p>Cont-Curent 45466 31</p> <p>Efecte 1965 87</p> <p>Realități 9730 —</p> <p>Bon în Giro-Conto și la alte bănci 2002 23</p> <p>Mobiliar 1,017 fl. 22 cr.</p> <p>după amor- tisare de 100/0 101 » 72 »</p> <p>Interese de reescompt antcip. 1890 56</p> <p>Diverse conturi debitoare 442 58</p> <p style="text-align: right;">760553 18</p>	<p style="text-align: right;">2638 19</p> <p>Capital social 1500 acțiuni à 50 fl. ems. I. 75,000 fl. —</p> <p>Capital cial-ver- sar' din 44,339 fl. 48</p> <p>em. a II. 119339 48</p> <p>Fondui rezervă 24785 20</p> <p>Fondui e pensiuine 1772 58</p> <p>Fondui cultural 337 65</p> <p>Depuneri pentru fructificare 302732 70</p> <p>Camții de bancă reescomptate 274721 68</p> <p>Interese transmise antcipate 11048 28</p> <p>Dividende neridicate 330 —</p> <p>Cont-Curent 2500 —</p> <p>Diverse conturi creditoare 2352 63</p> <p>Profit curat 20632 98</p> <p style="text-align: right;">760553 18</p>
--	---

Contul profitelor și perderilor.

<p>Site</p> <p>Interese:</p> <p>» pentru depuneri spre fructificare 16,041 fl. 87 cr.</p> <p>» pentru fon- duli de reser. 760 » 40 »</p> <p>» pentru fon- duli de pens. 68 » 16 »</p> <p>» pentru fon- dul cultural 12 » 96 »</p> <p>Spese:</p> <p>» pentru salare și marce de prezența 5,422 fl. 12 cr.</p> <p>» pentru tip. luminat, porto și alte spese 3,185 fl. 18 »</p> <p>Dare: directă 8607 30</p> <p>» după interese la depuneri Amortisare: din mobiliar 2095 80</p> <p>Profit curat 20632 98</p> <p style="text-align: right;">50773 99</p>	<p>Intrate</p> <p>Interese:</p> <p>» dela cambii escom- late 28,729 fl. 22 cr.</p> <p>» dela credite hipotecari 4,833 fl. 17 »</p> <p>» dela credite pe obligațiuni 3,117 » 85 »</p> <p>» dela credite cont-curent 3,323 » 83 »</p> <p>» dela credite amanetari 88 » 60 »</p> <p>» dela efecte 123 » 96 »</p> <p>Provisiune și taxe Chiria 40216 63</p> <p>Diverse 6610 97</p> <p>Spese de fondare la emisiu- nea II. 67 50</p> <p>101 72 2119 89</p> <p>20632 98 1759 —</p> <p>50773 99 50773 99</p>
--	--

Simleu-Silvaniei, la 31 decembrie 1893.

Andrei Cosma m. p. **Ioan P. Lasar** m. p. director executiv. comptabil.

- Membrii direcțiunii:** **Artemiu Sarkai** m. p. **Florian Marcus** m. p.
Dr. Ioan Nichita m. p. **Ioan Angyal** m. p. **Augustin Marcus** m. p.
Danil Dellei m. p. **Augustin Vicaș** m. p. **Vasile Patcaș** m. p.
Teodor Papp m. p.

Acest bilanț examinându-se și confruntându-se cu registrele princi- pal și auxiliari ale societății, s-au găsit în consonanță cu acelea și esaci.

Simleu-Silvaniei, la 6 februarie 1893.

Membrii comitetului de reviziune: **Alimbin Barboloteciu** m. p., **Demetrie Suciu** m. p., **dr. Casin Maniu** m. p.